

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta 03.02.2021 § 16

§ 16

Pienten yksityisten ja yhdistysten ylläpitämien päiväkotien tukeminen ja palvelusetelin käyttöönoton tilannekatsaus

Valmistelijat / lisätiedot:
Mynttinen Miia
Peltonen Anne
Alakoskela Mirva
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen johtaja Mattila Virpi

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta merkitsee tiedoksi selvityksen yksityisen varhaiskasvatuksen tukemisesta palvelusetelimalliin siirtymisessä sekä toimenpiteet, joilla edistetään pienten yksityisten ja yhdistysten ylläpitämien päiväkotien toiminnan jatkuvuutta.

Käsittely

Päätös

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta päätti 20.10.2020 (§ 175) palvelusetelin arvon käsittelyn yhteydessä, että lautakunnalle tuodaan toimenpide-esitys, jolla varmistetaan pienten yksityisten ja yhdistysten ylläpitämien päiväkotien toiminnan jatkuvuus.

Lisäksi opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta toivoi, että ennen palvelusetelin käyttöönottoa lautakunnalle tuodaan selvitys siitä, miten nykyisiä ostopalveluyksiköjä tuetaan palvelusetelimalliin siirtymisessä. Lautakunta toivoi erityisesti huomioitavan pienet yksiköt ja saavan selvityksen hallinnollisesta ynnä muusta vastaavasta tuesta siirtymävaiheessa.

Kaupunginhallitus päätti 9.11.2020 (§ 373) palvelusetelin arvon käsittelyn yhteydessä seuraavaa:

Yksityinen ja julkinen varhaiskasvatus muodostavat toimivan kokonaisuuden, jolla tarvittavat varhaiskasvatuspaikat turvataan. Yksityisen varhaiskasvatuksen muutosten tavoitteena on nostaa Taloudellisesti Kestävä Espoo ohjelman mukaisesti yksityisen palvelutuotannon osuutta 24 prosentista 35 prosenttiin.

Tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan hyvin toimivat käytännöt, joita selkeytetään kaupunginhallitukselle tehdyn esittelyn mukaan. Jotta yksityisen varhaiskasvatuksen kokonaisuudesta saadaan toimiva, kaupunginhallitus täydentää/muuttaa esittelijän ehdotusta seuraavasti:

1. Yksityisen hoidon kuntalisään tehdään 1.8.2021 alkaen korotukset +50 euroa/kk alle 3-vuotiailla ja +30 euroa/kk yli 3-vuotiailla.
2. Ne yksityiset varhaiskasvatusyksiköt, jotka tällä hetkellä toimivat hankintalain mukaisen toistaiseksi voimassa olevan ostosopimuksen puitteissa, saavat niin halutessaan jatkaa nykyisten sopimusten mukaisesti. Näitä sopimuksia ei kaupungin toimesta irtisanota ilman painavia syitä ja silloinkin aina erikseen asianomaisen lautakunnan päätöksellä.
3. Nettobudjetoitujen ostopalvelupäiväkotien toimintaa voidaan toistaiseksi jatkaa riittävän ja monipuolisen varhaiskasvatuspaikkatarjonnan turvaamiseksi. Nettobudjetoituja ostopalvelupäiväkoteja kuitenkin kannustetaan organisoimaan toimintansa siten, että ne voisivat tulevaisuudessa siirtyä joko yksityisen hoidon tuen tai palvelusetelin piiriin

Valtuuston 3.12.2020 hyväksymään vuoden 2021 talousarvioon sisältyy määräraha yksityisen varhaiskasvatuksen palvelusetelin käyttöönottoon 1.8.2021 alkaen.

Yksityiset toimipaikat ja niissä varhaiskasvatuksessa olevat lapset

Joulukuussa 2020 Espoon suomenkielisen varhaiskasvatuksen yksityisiä toimipaikkoja oli yhteensä 93 ja niissä oli varhaiskasvatuksessa 2 956 espoolaislasta. Yksityisen hoidon tuen yksiköissä oli jonkin verran lapsia myös lähikunnista.

	Nettobudj.päiväkodit		Kilpailutetut päiväkodit		Yksityiset päiväkodit		Yhteensä	
	päiväkotien lkm	lapsia 12/2020	päiväkotien lkm	lapsia 12/2021	päiväkotien lkm	lapsia 12/2022	päiväkotien lkm	lapsia 12/2023
Leppävaara	5	143	1	47	15	486	21	676
Tapiola	7	100	3	127	13	421	23	648
Matinkylä-Olari	10	209	0	0	15	329	25	538
Espoonlahti	1	17	2	101	11	422	14	540
Espoon keskus	4	123	2	94	8	337	14	554
Suva yhteensä	27	592	8	369	62	1 995	97	2 956

Taulukko 1. Espoon suomenkielisen varhaiskasvatuksen yksityisten päiväkotien ja niissä olevien lasten määrä joulukuussa 2020.

24 nettobudjetoitua ja 36 yksityisen hoidon tuella toimivaa päiväkotia ovat pieniä 1 - 2 ryhmän päiväkoteja. Nettobudjetoidut päiväkodit ovat yhdistysten ylläpitämiä. Yksityisistä päiväkodeista osa on yhdistysten tai yhteisöjen ylläpitämiä ja osa yritysten ylläpitämiä. Kilpailutetut päiväkodit toimivat kaupungin omistamissa päiväkotikiinteistöissä, joissa on tilat 2 – 3 lapsiryhmälle.

Syksyn 2020 ja alkuvuoden 2021 aikana toteutuneet ja valmistelussa olevat toimenpiteet

Neuvottelut vuosisopimuksella toimivien nettobudjetoitujen päiväkotien kanssa

Loka-marraskuun aikana palvelualueilla käytiin neuvottelut nettobudjetoitujen vuosisopimuksella toimivien päiväkotien palveluntuottajien kanssa. Neuvotteluissa käsiteltiin erityisesti heidän

suunnitelmiaan liittyen mahdolliseen palvelusetelin käyttöönottoon tai toiminnan jatkamiseen muulla tavoin.

Tuottajakohtaisiin neuvotteluihin kutsuttiin kaikkien vuosisopimuksella toimivien päiväkotien omistajan edustajat eli esimerkiksi yhdistyksen puheenjohtaja tai muu yhdistyksen johtoa edustava jäsen. Osassa yhdistystä edusti päiväkodin johtaja eikä yhdistyksen johdon edustaja tullut neuvotteluun. Suomenkielisestä varhaiskasvatuksesta neuvotteluun osallistui palvelualueen varhaiskasvatuksen aluepäällikkö ja asiantuntija.

Kutsu neuvotteluun ja palveluntuottajien tueksi laadittu laskentataulukko on oheismateriaalina (1.). Laskentataulukon avulla palveluntuottaja voi arvioida tulokertymää yksityisen hoidon tuella ja palvelusetelillä erilaisilla lapsimäärillä ja ikärakenteilla.

Noin kolmasosa palveluntuottajista ilmoitti harkitsevansa siirtymistä palvelusetelituottajaksi tai yksityisen hoidon tuen yksiköksi lähivuosina. Noin kolmasosa oli halukkaita jatkamaan toistaiseksi nykyisellä ostopalvelumallilla ja viimeinen kolmannes harkitsi toiminnan lopettamista tai muita vaihtoehtoja toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Osalla päiväkodeista suunnitelmaan vaikuttivat monet muut asiat kuin palvelusetelimallin käyttöönotto, muun muassa pitkäaikaisten keskeisten työntekijöiden siirtyminen eläkkeelle tai keskeisen palveluntuottajan edustajan vetäytyminen pois yhdistyksen aktiivisesta toiminnasta, jonka jälkeen toiminnan tulevaisuutta koettiin olevan haastavaa ennakoida, tiloihin liittyvät asiat ja niin edelleen.

Nettobudjetoitujen päiväkotien kanssa käytiin lisäksi normaalit vuosittain toteutettavat vuosisopimusneuvottelut, joissa käsiteltiin seuraavan vuoden suunnitelmaa palvelutarjonnasta ja talousarviosta. Näihin neuvotteluihin liittyy olennaisena osana taloudellisiin asioihin liittyvän tuen antaminen. Neuvotteluihin osallistuu sivistystoimen talousyksikön talousasiantuntija, joka tukee myös muuna aikana palveluntuottajia talouteen liittyvissä kysymyksissä. Kaikkien yksiköiden kanssa solmittiin vuosisopimukset. Yllättäviin menoihin yksiköillä on mahdollisuus tehdä lisämääräraahahakemuksia.

Nettobudjetoitujen ostopalvelujen kanssa tullaan jatkossakin käymään vuosisopimusneuvottelujen lisäksi säännöllisiä keskusteluja heidän suunnitelmistaan toiminnan jatkumiseksi joko ostopalvelusopimuksen puitteissa, yksityisen hoidon tuella tai palvelusetelillä ja tarjoamaan tukea erilaisten vaihtoehtojen punnitsemisessa.

Asiakasohjaus ja toiminnan markkinointi

Ostopalvelusopimusten mukaan nettobudjetoidut ostopalvelupäiväkodit valitsevat itse lapset päiväkoteihinsa. Osa päiväkodeista saa hyvin asiakkaita ja päiväkodit ovat täynnä. Joillakin yksiköillä on ollut vaikeuksia saada riittävästi lapsia. Espoon kaupunki auttaa päiväkotien markkinoinnissa esimerkiksi kaupungin nettisivujen kautta. Varhaiskasvatuksen palveluohjaus markkinoi aktiivisesti päiväkotien palveluja perheille ja ohjaa perheitä tutustumaan ja hakeutumaan asiakkaaksi näihin päiväkoteihin.

Muu neuvonta ja ohjaus

Sekä vuosisopimuksella toimiville että muille yksityisille päiväkodeille on annettu varhaiskasvatuslain mukaista ohjausta ja neuvontaa sekä

toimitettu varhaiskasvatustoimintaan liittyviä viranomais- sekä muita tiedotteita, muun muassa koronaohjeistusta. Tätä toimintaa jatketaan.

Yksityisten palveluntuottajien vuoden 2020 aikana toteutettua neuvontaa ja ohjausta on kuvattu tarkemmin oheismateriaalina (5.) olevassa varhaiskasvatusjaostolle 27.1.2021 esiteltävässä raportissa yksityisen varhaiskasvatuksen ohjauksesta, neuvonnasta ja valvonnasta Espoossa vuodelta 2020.

Oheismateriaalina on palveluseteliin liittyviä tiedotteita ja viestejä, joita on lähetetty palveluntuottajille syksyn ja tammikuun aikana (2.) Lisäksi yksittäisten palveluntuottajien palveluseteliin tai muihin asioihin liittyviin kysymyksiin on vastattu joko puhelimitse tai sähköpostilla. Viestittely on tapahtunut päiväkodin vastuuhenkilön tai toimipaikan omistajan edustajan kanssa/kautta. Palveluntuottaja vastaa sisäisestä tiedottamisesta omalle henkilöstölleen ja asiakkaille.

Yhdistys palveluntuottajana

Espoossa on yhdistyksiä, jotka ovat menestyksekkäästi tuottaneet varhaiskasvatusta yksityisen hoidon tuella useiden vuosien ajan. Pienten, yhdistysmuotoisten tuottajien tueksi kootaan hyvien käytäntöjen työkalupakki, joka rakennetaan näitä käytännön toimijoita haastattelemalla. Työkalupakissa kuvataan toimintatapoja, joiden avulla kannatusyhdistys tuottaa palveluja yksityisen hoidon tuella.

Yhdistyksen toimimisesta palvelusetelituottajana on usean vuoden kokemus muun muassa Turussa ja Vantaalla toimivilla yhdistyksillä. Kevään aikana selvitetään, onko espoolaisilla yhdistyksillä tarvetta ja muissa kunnissa toimivilla mahdollisuus antaa konsultaatiota tai muuta opastusta yhdistyspohjaisen toimijan toimimiseen palvelusetelituottajana. Vaihtoehtona on myös, että Espoon varhaiskasvatuksen asiantuntijat haastattelevat muiden kuntien toimijoita, ja heidän kommenttinsa ja hyvät käytäntönsä kootaan vastaavaan työkalupakkiin kuin yksityisen hoidon tuesta on valmisteilla.

Muita valmistelussa olevia asioita

Nettobudjetoiduissa päiväkodeissa olevan irtaimiston ja toimintavälineet omistaa pääosin Espoon kaupunki. Sivistystoimen talouspalvelujen kanssa yhteistyössä ollaan selvittämässä, millaisia vaihtoehtoja irtaimiston jatkokäytölle on, jos nettobudjetoitu päiväkotisiirtyy yksityisen hoidon tuen tai palveluseteliyksiköksi. Määrätyin edellytyksin kaupunki voi lahjoittaa irtaimistoa palveluntuottajalle tai antaa sitä muutoin palveluntuottajan käyttöön.

Yksityisen hoidon tuen kehittäminen pienten päiväkotien ylläpidon turvaamisessa

Yksityisen hoidon tuki on lakisääteinen yksityisen varhaiskasvatuksen tukemisen muoto, jota kunnat voivat täydentää maksamalla kuntalisiä. Espoon kaupunki on maksanut lapsen ikään sekä varhaiskasvatuksen toimintamuotoon liittyviä kuntalisiä yksityisen hoidon tukea koskevan lain voimaan tulosta alkaen (1.8.1997-).

- Yksityisen hoidon tukea on tarkoitus kehittää varhaiskasvatuksen palvelusetelin käyttöönoton jälkeenkin. Yksityisen hoidon tuen kuntalisiin tehdäänkin 1.8.2021 alkaen korotukset +50 euroa/kk alle 3-

vuotiailla ja +30 euroa/kk yli 3-vuotiailla. Jotta yksityisen hoidon tuki on riittävällä tasolla, sen kehittämiseen tarvitaan määrärahoja jatkossakin.

Yksityiset palveluntuottajat voivat itsenäisesti päättää, ottavatko he jatkossa lapsia varhaiskasvatukseen yksityisen hoidon tuella vai hakeutuvatko varhaiskasvatuksen palvelusetelituottajiksi tai onko heillä käytössä molemmat vaihtoehdot.

Yksityisen hoidon tuessa palveluntuottaja saa lapsista määrämuotoisen tuen ja voi sen lisäksi periä asiakkailta haluamansa suuruisen maksun lapsen varhaiskasvatuksesta. Yksityisen hoidon tuki soveltuu erityisesti sellaisten varhaiskasvatuspalvelujen järjestämiseen, joista asiakkaat ovat valmiita maksamaan kunnallista varhaiskasvatuspalvelua enemmän. Tällaisia vaihtoehtoja voivat olla esimerkiksi kieli- tai pedagoginen painotteisuus (steiner, montessori) tai esimerkiksi päiväkodin pieni lapsimäärä.

Palvelusetelimallin kehittäminen

Palveluseteli ollaan vasta ottamassa käyttöön eikä siitä ole vielä käytännön kokemuksia. On tärkeää, että mallista kerätään palautetta sekä palveluntuottajilta että asiakkailta. Palvelusetelimallia tulee jatkossa kehittää kokemusten pohjalta siten, että mahdollisimman moni palveluntuottaja voisi ottaa sen käyttöön ja että palvelusetelistä tulee perheiden arvostama tapa tuottaa varhaiskasvatusta.

Yksityisen varhaiskasvatusyksikön perustamisen tukeminen ja yritystoimintaan liittyvä koulutus

Business Espoo -yrityspalveluverkosto tukee espooalaisten yritysten elinvoimaa tarjoamalla jatkuvasti kehittyvät palvelut yhdessä paikassa. Business Espoo tarjoaa muun muassa maksutonta henkilökohtaista neuvontaa ja sparrausta liiketoimintasuunnitelman laatimiseen ja yrityksen perustamiseen.

Palveluntuottajilta tiedustellaan tarvetta saada koulutusta tai ohjausta yritystoimintaan. Mikäli tarvetta ilmenee, neuvotellaan koulutuksen järjestämisestä Business Espoon tai muun tahon kanssa.

Suomenkielinen varhaiskasvatus antaa palveluntuottajiksi Espooseen hakeutuville ja toiminnan laajentamista suunnitteleville yrityksille ja yhdistyksille varhaiskasvatus toiminnan käynnistämiseen liittyvää ohjausta ja neuvontaa varhaiskasvatuksen järjestämisen näkökulmasta.

Vuoden 2021 aikana on tavoitteena toteuttaa vähintään yhden yleishyödylliseen käyttöön tarkoitetun tontin (Y-tontti) vuokraaminen yksityisen päiväkodin rakentamiskäyttöön. Valmistelu toteutetaan kevään aikana yhteistyössä Espoon tonttiyksikön kanssa. Uusien varhaiskasvatuspaikkojen käynnistämiseen on mahdollista hakea starttirahaa.

Yhteenvetoa pienten päiväkotien tukemisesta

- Asiakasohjaus ja markkinointituki
- Säännölliset neuvottelut, keskustelut ja palveluntuottajien kuuleminen
- Ajantasaisen informaation välittäminen
- Nettobudjetoitujen päiväkotien talousasioiden tuki, vuosisopimusneuvottelut ja lisämääräraha hakemusmahdollisuus

- Yhdistysmuotoisten palveluntuottajien hyvien käytäntöjen työkalupakki
- Yritystoimintaan liittyvä koulutus ja ohjaus
- Yksityisen hoidon tuen kehittäminen
- Palvelusetelimmallin kehittäminen

Palvelusetelin käyttöönnoton valmistelu

Marraskuussa kaikille yksityisille palveluntuottajille järjestettiin tilaisuus, jossa käsiteltiin palvelusetelivalmistelun lisäksi muita ajankohtaisia asioita. Tilaisuuden viimeinen tunti oli varattu erityisesti nettobudjetoiduille päiväkodeille. Tällöin käsiteltiin heiltä ennakkoon pyydettyjä kysymyksiä. Palveluntuottajilla oli mahdollisuus esittää myös lisäkysymyksiä, joihin vastattiin sekä tilaisuudessa että jälkikäteen kirjallisesti. Tilaisuuden esitysmateriaali ja palveluntuottajien kysymykset ja suomenkielisen varhaiskasvatuksen vastaukset niihin ovat oheismateriaalina (3.).

Palvelusetelituottajien hallinnointi on valmisteltu toteutettavaksi PSOP-järjestelmällä, joka on käytössä muun muassa Espoon sosiaali- ja terveystoimen palvelusetelitoiminnassa. Joulukuussa kaikille yksityisille palveluntuottajille järjestettiin kolme samansisältöistä koulutusta palvelusetelituottajaksi hakeutumisesta. Järjestelmätoimittajan edustaja koulutti näissä koulutuksissa yksityisten palveluntuottajien edustajia tekemään hakemuksen palvelusetelituottajaksi. Koulutus on tallennettu ja sitä voi hyödyntää myös myöhemmin hakemuksen täyttämässä.

Palveluntuottajille ennen koulutusta jaettua aineisto tuottajaksi hakeutumisesta on oheismateriaalina (4.). Hakeutumishje on valmisteltu yhteistyössä Espoon hankintakeskuksen ja sivistystoimen lakimiesten kanssa.

Palveluntuottajat on ohjeistettu hakemaan palvelusetelituottajaksi tammikuun aikana, mikäli he haluavat käynnistää palvelusetelitoiminnan 1.8.2021 alkaen. Hakemusten käsittelyn ja päätökset hyväksynnästä tehdään helmikuun aikana tammikuussa palvelusetelituottajaksi hakeutuneiden osalta. Hakemukseen tarvitaan useampia liitteitä ja on oletettavaa, että suurin osa hakemuksista jätetään tammikuun viimeisellä viikolla tai vasta sen jälkeen. Ajantasainen hakijatilanne tiedotetaan opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan kokouksessa 3.2.2021.

Tammikuun jälkeen tulleet hakemukset varhaiskasvatuksen palvelusetelituottajaksi käsitellään niiden saapumisjärjestyksessä mahdollisimman pian. Uusi tuottaja voi aloittaa heti, kun tuottajan hyväksymis- ja muut palvelusetelitoiminnan käynnistymiseen liittyvät prosessit on saatu hoidettua.

Perheille palvelusetelin haku käynnistyy maaliskuussa 2021. Tällöin perhe voi hakea palveluseteliä aikaisintaan 1.8.2021 alkavaan varhaiskasvatukseen. Hakuaika on neljä kuukautta ennen varhaiskasvatuksen alkamista kuten kunnallisessa varhaiskasvatuksessa. Perheet hakevat palveluseteliä vastaavalla tavalla kuin kunnallista varhaiskasvatusta täyttämällä hakemuksen Espoon sähköisessä palvelussa (eVaka).

Tammikuussa 2021 yksityisille palveluntuottajille oli kolme erillistä puhelinkonsultaatioaikaa, joiden tarkoituksena oli tukea ostopalveluyksiköitä mahdolliseen setelimmalliin siirtymisessä. Puhelinajoilla palvelualueiden varhaiskasvatuksen asiantuntijat vastasivat palveluseteliin liittyviin kysymyksiin. Kysymyksiin, joihin ei ollut mahdollista vastata

puhelinkonsultaation aikana, vastataan jälkikäteen kirjallisesti. Kysymykset liittyivät muun muassa palvelusetelin lapsikohtaisen arvon tiedottamiseen palveluntuottajille sekä palveluntuottajien laskutukseen, palveluntuottajan taloudellisen tilanteen tukemiseen, toimipaikan rakennuslupaan sekä leikki-pihan kunnostukseen.

Espoon varhaiskasvatuksen internetsivuille on lisätty tammikuun 2021 aikana tietoa palvelusetelistä palveluntuottajille ja perheille. Sivuja päivitetään ajantasaisesti setelin käyttöönoton edetessä.

Päätöshistoria